

ή μεγάλη μου ή κόρη έκλεισε τὰ τέσσερα... Νά μή τή στείλω σέ σκολειό...μά τί νά τήν κάμω στέ σπίτι; Πλούσιος δέν είμαι γιά νά έχω δικούς μου νηπιακούς κήπους καί δασκάλες «φροδελιακές...» Είπα λοιπόν νά πατήσω τόν ὄγκο μου, — έ, δέν είταν κι' ὁ πρῶτος! — καί νά τή στείλω.

Τήν έστειλα σ' ένα καινούργιο Νηπιαγωγείο, τὸ καλλίτερο ποὺ ἔχουμε, κ' ἔλεγα μάλιστα πῶς θάταν πολὺ πιὸ προδευμένο ἀπ' τὸ παλιό, ἀφοῦ σ' αὐτὸ διδάσκει τίς δασκάλες καί ὁ σεβαστός μου θεῖος κ. Κουρτίδης. Ἄς εἶναι... Ἡ κόρη μου ἔφυγε ἕνα πρωὶ κ' ἐγύρισε τὸ μεσημέρι δηλητηριασμένη. Εὐθὺς, ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα! Ὅταν τὴ ρώτησα τί ἔκαμε στὸ σκολειό, μοῦ ἀποκρίθηκε:

- Ἐπαίξα ξυλάρια.
- Μαξιλάρια;...
- Ὅχι!... ζυ-λ-α-ρι-α.

Μερικοὶ φίλοι ποὺ παράτυχαν κοντὰ μου καί τοὺς παρουσίασα τὸ πρῶτο αὐτὸ σύμπτωμα, δέν τὸ βρῆκαν τόσο σπουδαῖο.

— Ὑπάρχει καί τύπος ξυλάρια δημοτικώτατος, ὅσο τὰ ξυλάρια καί τὰ ξυλαράκια, μοῦ εἶπεν ὁ Ζερβός.

— Δέν πειράζει, μοῦ εἶπε, δὲ θυμοῦμαι τώρα ποῖός ἄλλος· ἡ κόρη σου θά ξέρη γιά ξυλάρια μόνο τὰ καλοκομμένα καί γυαλισμένα ξυλαράκια τοῦ Νηπιαγωγείου· νά ἰδῇς ποὺ ὅλα τῆλλα θά τὰ λήη πάλι ξυλαράκια.

Ἐγὼ ἐπίμεινα πῶς τὸ σύμπτωμα, μ' ὅλα αὐτά, εἶταν ἐπιφοβό, γιὰτὶ ἀρχίζαν ἀπὸ τέτοια ἡλικία νά τῆς ἀλλάζουν τῆς κόρης μου τὴ γλῶσσα.

— Ἐπιτέλους, γιὰτὶ νά τὴ στείλῃς σέ τέτοιο σκολειό; μὲ ρώτησεν ὁ Ραμζς.

Καί ποῦ, παρακαλῶ, νά τὴ στείλω; Δὲ μοῦ τὸ δείχνει αὐτὸς τὸ καλλίτερο; Δὲ μοῦ τὸ δείχνετε σεῖς;...

Ὁ «Νουμάς» ποὺ ἔχει τόσους σοφοὺς καί πλούσιους φίλους καί ποὺ ἐφρόντισε ὡς τώρα μόνο γι' ἀλφαριθμητάρια, δέν μπορούσε τάχα νά φροντίσῃ καί γιά ἕνα σκολάκι, γιά ἕνα Νηπιαγωγείο;

Γιά σκολειό εἶναι ἔσως ἀκόμα νωρὶς καί θά εἶταν πολὺ πιὸ δύσκολο. Γιά σκολάκι ὅμως μπορεί νά εἶναι πιὰ καιρὸς καί μπορεί νά εἶναι πιὸ εὐκόλο. Εἰρῶ κ' ἐγώ; Στὴν Ἀθήνα εἶναι ἀδύνατο νά μὴν ὑπάρχου σήμερα ἀρκετοὶ νέοι γονεῖς, τόσο φιλόστοργοι ὅσο καί φωτισμένοι, ποὺ θά ἤθελαν νά μαθαί-

νουν τὰ παιδάκια τους σ' ἕνα νηπιακὸ κήπο νά παίζουν καί νά τραγουδοῦν στὴ γλῶσσα τους... Ἄν εἶναι ἀκόμα ἀνάγκη νάλλάξῃ μιὰ φορὰ αὐτὴ ἡ γλῶσσα, τὸ ἄλλαγμα ἄς ἀρχίῃ τοῦλάχιστον ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἑπτὰ χρόνια, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἔξη ἐπιτέλους. Εἶναι κρῖμα, πολὺ μεγάλο κρῖμα νά μπάζουμε παιδάκια τριῶν-τεσσάρων χρονῶν στὸ φερό αὐτὸ βάσκανο τῆς διγλωσσίας, νά τοὺς μαθαίνουμε ὅλη τὴ χάρη κι' ὅλη τὴ δροσιὰ τῆς ἡλικίας τους μὲ τὸν πρῶτο σχολαστικισμό. Ἐνα σκολάκι ποὺ θά εἶχε καλὲς δασκάλες, διαταγμένες νά κουβεντιάσουν μὲ τὰ παιδιὰ στὴ ζωντανὴ γλῶσσα, νά τοὺς λένε ὅλα τὰ πράγματα ὅπως τὰ λένε καί στέ σπίτι καί νά τοὺς μαθαίνουν ὁμορφα τραγουδάκια γραμμένα στὴν ἴδια γλῶσσα, θά εἶταν σκολάκι πολὺ συμπάθητικό, πολὺ ἀξιαγάπητο, καί θά τὸ ὑποστήριζαν μὲ τὴν καρδιά τους ὅλοι οἱ φρόνιμοι γονεῖς τῆς Ἀθήνας.

Ἐνα σκολάκι τέτοιο, δὲ θά εἶταν σάν ἕνα μεγάλο σκολειό, ποὺ θά ἐκινδύνευε νά πετροβοληθῇ ἢ νά κατῇ σέ καμμιά λαϊκὴ ἐξέγερση ὅτε τὸ μεταφρασμένο Εὐαγγέλιο, οὔτε τὴν Ἰλιάδα τοῦ κ. Πάλλη θά ἔβαζε στὰ χέρια τῶν μπεμπέδων, γιά τὸν ἀπλούστατο λόγο πῶς κανένα βιβλίο δὲ θά εἶχαν οἱ μικροὶ κ' εὐτυχισμένοι ἀγράμματοι. Τὸ πολὺ-πολὺ μπορούσε νά παίρνουν τὸ «Ἀρφαριθτάρια» τοῦ Νουμά, κι αὐτὸ ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἔξη χρόνια. Τί διάβολο! γιά ἕνα ἀρφαριθτάρια χωρὶς ἴα καί χωρὶς ὠδὴ, δέν πιστεύω δὲ νά σηκωθῇ Ἐπαναστάση!... Ἐκτός ἂν ἤθελε πιστευθῇ πῶς εἶναι κι' αὐτὸ ὑποκινημένο ἀπὸ τοὺς Πανολαϊστὰς. Ἀλλὰ ὄχι. Πίσστε με ὅσο θέλετε αἰσιόδοξο· δέν πιστεύω πῶς ἡ ἀνοησία μας θά ἔφθανε ὡς ἐκεῖ. Ἐνα σκολάκι γιά τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ, βασισμένο στὴ φυσικὴ ἀγωγή γιά τὴ φυσικὴ γλῶσσα, θά στεκόταν στὴν Ἀθήνα χωρὶς νά γίνῃ σκάνδαλο.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μεγάλος λόγος γίνεται στίς ἰταλικὰς ἐφημερίδας γιά τὴν κοσμοδόκουσιν, τεχνίτριά Adelaida Ristori ποὺ πέθανε στὴ Ρώμη, στίς 26 τοῦ παρσμένου μηνός. Ἡ Ristori γεννήθηκε στὰ 1822, στίς 29 τοῦ Γενάρη, σ' ἕνα μικρὸ χωριὸ τῆς Β. Ἰταλίας ἀπὸ γονεῖς θεατρικοὺς. Ἀσχολτῶ χρόνῳ ἔπαιξε στὴν τραγωδία «Μαρία Στουάρτ» τοῦ Schiller, ποὺ μετάρρσε στὰ ἰταλικά ὁ Ἀντρέας Μαρφί. Στὰ 1850 παντρεύτηκε μὲ τὸ μαρκέζο Καπρανκα Ντέλ Γκρίλλο, ἡ Τέχνη ὅμως πάντα τὴν ἤθελε καί τὴν τιμοῦσε γιά Ristori.

δάκης, πανεπιστημιακὸς καθηγητὴς, ὁ καλύτερος γνώστης ⁽⁴⁾ τῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς καί θεμελιωτῆς τοῦ καθαροῦ ἐπιστημονικοῦ ζετασμοῦ τῆς. Ὁ λόγιος ἀφτός πολεμὰ χρόνια τώρα ξανά καί ξανά νά ξαστερώσει πῶς γυρισμὸς σήμερα εἶναι ἀκατόρθωτος. Τὸ ceterum censeo τοῦ εἶναι τοῦτο· δέν εἶναι μῆτε κἂν στέ χέρι μας πιὰ νά στρίψουμε πίσω τὸ ποτάμι. Ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς λόγιους ὁ Κ. Κρούμπαχος τοῦ Μόναχου, ὁ ἐξοχώτερος μεταξὺ μας γνώστης τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιωνικοῦ καί σημερινοῦ πολιτισμοῦ καί λόγου, ἀφιέρωσε στὸ πρόβλημα ἕνα τοῦ βιβλίου τυπωμένο στὰ 1903 («Τὸ πρόβλημα τῆς νεοελληνικῆς Γραφτῆς». Μόναχο

»δουλείας καί ἀνέστημεν ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀκριβοῦς ἔνεκα τοῦ παρελθόντος τούτου, ὅτι πρὸς αὐτὸ ὡς πρὸς πο-»λικὸν ἀστέρη ἀεὶ ἀποδίδομεν κτλ». Μὰ τέτιες φράσεις εἶναι πλημμυρισμένα τὰ βιβλία του. Ἀπὸ κλασσικὸ ζῆλο μάλιστα συνεπαίρνετο καμιά φορὰ καί σέ σολοικισμούς ἀκόμα. Πρὸ σ. 774 «ἐρωτᾶτε ἂν (=εἰ) δύνῃται» (Ἄπολλων ἀποτρώπαιε! «Ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος λέει σωστὰ ἀερωτᾶτε ἂν δύνῃται».

(4) Μὲ ὅλο τὸ σέβας, παρατηρῶ πῶς σωστὸς γνώστης δέν εἶναι ὅποιος ξέρει σωροὺς ὕλη, παρὰ ὁ καλὸς κριτὴς ὅστις ξέρει, ἄς εἶναι καί λίγη.

1903. Σελ. 226). Ἀπὸ παντοῦ φωτίζοντας ⁽⁵⁾ τὸ ζήτημα συμπεραίνει μὲ τὴ γνώμη ποὺ καί πρὶν εἶχε φανερῶσει, τόσο ἀφτός καθὼς κι' ἄλλοι ξένοι νεοελληνιστάδες, πῶς δηλαδὴ τῆς ἐπίσημης γραφτῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς λείπουν τὰ κυριώτερα βιολογικά συστατικά γλώσσας λογογραφικῆς, συναγρικητικῆς, λαομορφωτικῆς, καί πῶς, ἂν ἡ Ρωμιόσύνη δὲ θέλει νά παραγκωνιστεῖ κι' ἀπελπιστικὰ νά προσπερσαστεῖ στὴν προκοπὴ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἡ γλωσσικὴ ἀλλαγὴ εἶναι ἀνάγκη ἀπαραίτητη. Μὲ ὁλόθερμη συμπονοία πρὸς τὴν τύχη τοῦ Ἑλληνισμοῦ τονίζει τὴν πεποιθησὴν του, καί βαθιὰ τὰ πρόλογά του τὰ χαραρίζει στὴν Ἑλλήνων τὴν καρδιά. «Βίβαια, πτό ξέρω» λέει σ. 155 «πῶς δρόλοπα θυμοῦ λύνω μὲ πτά λόγια μου, καί πῶς θά κηρυχτῶ τώρα θανασι μώτατος ὀχτρός τοῦ Ἑλληνισμοῦ ⁽⁶⁾ ἢ βλάκας ἀ-

(5) Κατὰ τοῦ Χαντζιδάκους ὅμως τὴ γνώμη, τὸ βιβλίο εἶναι ρητορικό.

(6) Ἀπαράλλαχτα, δυστυχῶς. Καί μὲ τί παιδιάτικες σοφιστείας προσπαθεῖ ὁ Χαντζιδάκης ν' ἀποδείξῃ τὸν Κρούμπαχο μισέλληνα! Σελ. 83 τοῦ γερμανικοῦ τοῦ βιβλίου λέει «Λοιπὸν μῖσος πρὸς τὴ γραφτὴν μας γλῶσσα, ἄρα [μῖσος]» καὶ πρὸς ὁσούς τὴ γράφου» καί λαλοῦν, δηλαδὴ πρὸς τὴ μεγάλην πλειονοψηφίαν τῶν Ἑλλήνων κτλ., νά μὲ τί μέσα ξέτασε ὁ Κρούμπαχος τὸ γλωσσικὸ μας ζή-

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιά τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ
Φρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιοσκία τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στέ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στέ βιβλιοπωλεῖα «Εστίας» Γ. Κολάρου καί Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στέ Βουλῆ]. Στέ Βόλο, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΜΑΣ ΓΡΑΦΕΙ

κάποιος φίλος: «Τὸν μελά μας βοήκαμε μὲ τοὺς πρόσφυγες πάλι· νὰν τοὺς ταῖσουμε, νὰν τοὺς ντύσουμε, νὰν τοὺς βροῦμε δουλιὰ. Κι ὁλοένα μᾶς ἐρχονται καινούριοι! Μὰ πῶς θὰνθέξει ἐπιτέλους αὐτὸς ὁ τόπος; Καλοπερνᾶμε ἐμεῖς, μᾶς περισσεύει ὁ παρᾶς, γιά νά μπορούμε νά βοηθοῦμε καί τοὺς ἄλλους;...»

Γράφει κι ἄλλα ὁ φίλος, παρακαλῶντας μάλιστα καί νὰν τοῦ τυπώσουμε τὸ ἄρθρο του. Μὰ δέν τοῦ τὸ τυπώνουμε καί νά μᾶς συμπαθᾶν· δέν τοῦ τὸ τυπώνουμε γιὰτὶ ἔχει ἄδικο, μεγάλο ἄδικο, ἀπὸ τὴν πρώτη ἴσαμε τὴν τελευταία ἀράδα. Δέν τὸ μελέτησε καθόλου τὸ ζήτημα καί γι' αὐτὸ ἔγραψε ἀσυλλόγιστα ὅ,τι ἔγραψε. Λίγο νὰν τὸ μελετοῦσε, λίγο νά κουραζότανε νά μπῇ στὴν οὐσία, καί θάλλαξε ἀμέσως γνώμη. Γιατὶ οἱ Ἀχαιῶτες καί οἱ ἄλ-

»πελπιστικός. Ὡς τόσο» ἔακολουθα «θὰ φτάσει. δὲ γίνεταί, μέρα ὅταν οἱ Ἕλληνες θά δοῦν καί μο-»λογήσουν πῶς οἱ ἴδιοι στάθηκαν οἱ χειρότεροί τους ὀχτροὶ καί παράφρονες τυφλωμένοι. Ἐναντίον ἀφτῆς τῆς συγγραφῆς ξαναπῆρε ὁ Χαντζιδάκης τ' ἔκρημα πολλές φορές ὡς τώρα, μάλιστα σ' ἕνα τοῦ ἔργο ἀπὸ 557 σελίδες γραμμένο ἑλληνικά (Ἀπάντησις εἰς τὰ τοῦ Κρουμδάκερ. Ἀθῆναι 1905), καί σ' ἄλλο τοῦ σύγγραμμά ποὺ βγήκε τώρα ὕστερα Die Sprachfrage in Griechenland. Athen 1905. 144 S). Κι' ἰδῶ ξεπροβοδᾷ τοὺς μεταρρυθμιστάδες μ' ἕνα τοῦ Non possumus. Ὡς τόσο, τὸ στερεὸν τοῦτο ἔργο, ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγὴ, γράφτηκε γιά τὸ «Γερμανικὸ κοινόν», καί μὲ χαρὰ μας καταχωροῦμε πῶς, ἐνῶ μόλις στὰ 1903 ὁ Χαντζιδάκης πικρότατα παρκαπνίσθηκε γιὰτὶ ν' ἀνακατέβουνται οἱ ξένοι, τώρα θέλει νά ἰδεαστοῦνε στὴ Γερμανία καί σέ πλατύτερους κύκλους ποὺ τὸ σωστὸ καί τὸ μὴ σωστὸ τῆς φιλονεικίας ⁽⁷⁾.

»τημα». Γιά τέτιες πρόστυχες καί συχαμένες σοφιστείας ἔγινε ἡ θεῖα τοῦ Πλάτωνα γλῶσσα, ποὺ σ' ὀνομά τῆς ὁ Χαντζιδάκης ὡς πρῶταντες ζητοῦσε προχτὲς τὸ ἔλεος τῆς ἐθροπαϊκῆς ἐπιστήμης: Τέτιες ξαδιαντροπιές εἶναι θετικὰ σωφρά πανελλήνια.

(7) Οἱ ξένοι μὲ τὸ Χαντζιδάκιν ἀξίζουν κατὰ τὴν φορὰ—